

UYKU İSTASYONU

Nazlı Eray

(1995)

Öykü

Yaşadığı zaman dilimi sürekli değişen anlatıcı, rüyalar âlemi ile gerçek arasında bir gezinti içerisindedir. Gözlerini ilk olarak Sinop'ta açan karakter, Ankara, İstanbul, Bursa ve Paris arasında sınır ve zaman tanımaksızın düşlediği bir takım olayları yaşar. Özellikle saatini kolundan her çıkardığında kendini bambaşka bir dünyada bulan karakterin annesinin gerçek yaşamdaki hastalığı ve annesine karşı hissettiği derin üzüntü düşlerindeki yaşantının odak noktası olur. Ölüm ve yok olma gibi anlatıcının yüzleşmek istemediği gerçekleri gösteren Yaşlı adam karakteri ise Mahmut Baba Türbesi'nde annesine dua ettikten sonra ortaya çıkar. Yaşlı adamın Bursa'da onu götürdüğü felçli Hamdullah Bey ve aynası ise anlatıcının tüm hayallerinin gerçekleşmesini sağlayan sihirli bir zaman geçişi objesidir. Bazen de İstanbul'un kalabalık atmosferinden düşleri yardımı ile sıyrılarak Yaşlı adamla Antalya'ya giden anlatıcı, peri kızlarının oynadığı Uyuyan Güzel balesini izlerler. Daha sonra tekrar felçli Hamdullah Bey'e giderler. Aynadan İllüzyonist Hans Moretti'nin gösterilerini ve karısı ile olan tuhaf ilişkilerini izlerler. Yaşadıklarını bir nebze hafifletmek için Yaşlı adam ile Ömer'in Unutma Bahçesi'ne giderler. Anlatıcı burada beden değişerek Kim Bassinger olarak ortaya çıkar. Kılık değişiminin de annesinin ölüm döşeğinde olduğu gerçeğini unutturmaması üzerine eski haline geri döner. Dönüşte bir şehitten aldıkları ölümsüzlük suyu ile felçli Hamdullah Bey'in iyileşmesini sağlarlar. Hamdullah Bey ona iyilik etmek ister ve Ayna yardımı ile dilediği yere göndermeyi teklif eder. Anlatıcı karakter ilk olarak Paris'te bir otel odasını tercih edince Hamdullah Bey yalnızlığına içi el vermez ve onu annesinin yokluğundan sonra ayak basamadığı İstanbul'daki evine yollar. Varlığı hissedilmeyen anlatıcı evindeki aynada kendini göremez, öylesine yorgun ve halsizdir ki tüm efkârını tekrar içine atarak yeniden uykuya dalar.

Tema

Düşünce Gerçek ve düşün sorgulandığı romanın teması düşünce 'dir. Karakterin varlığını oluşturan düşüncelerin; gerçek hayatta, rüyalarda, düşlerde ve hatta beden değiştirdiğinde dahi aynı şeye odaklandığı görülür. Anlatıcının kendisi ile bile yüzleşmekten korktuğu annesini kaybedecek olmanın verdiği düşünce, bilinçaltında aslanan ve adeta yaşananları boşa sayan bir mekanizma gibidir.

Kişiler

Anlatıcı Annesi aylardır yoğun bakımda yatan karakter, durumundan hayli olumsuz bir şekilde etkilendiği için kendini içinden çıkamadığı çok karışık rüyaların içerisinde bulur. Sürekli bilinçaltı ile savaş halinde olan anlatıcının ölüm dolayısı ile başına gelebilecek korku tüm girişimlerine rağmen geçmez. Dualar, türbeler, sihir ve büyü ile dahi olsa bir çözüm arayışında olan karakterin annesi ile yaşamadığı her sahnenin de içine dert olduğu görülür. Saatini kolundan çıkardıkça gezindiği mekânlar ve karşılaştığı insanlar, dertlerini unutma anlamında karaktere yön vermek istese girişimler sonuçsuz kalır. Kendi masal dünyasında dahi anne figürünü çıkmaza alan anlatıcı için güven ve mutluluk yitirilmiş bir duygudur. Elinden bir şey gelmediği için kendini suçlu hisseden ve depresif bir ruh hali içinde olan karakterin mutsuzluğu nedeni ile sürekli uyuduğu görülür.

Yaşlı Adam Bilinçaltına yaptığı yolculuk sırasında karaktere rehberlik eden Yaşlı adam, yön vermeye çalışması ile dikkat çeker. Bilge kişiliği ile hayli zor durumda olan anlatıcıya yardım etmeye çalışan Yaşlı adam düşünceli ve pozitif bir kişidir.

Felçli Hamdullah Bey Eserde hasta olduğu için üstün vasıflara sahip olan Hamdullah Bey, zaman ve mekan geçişlerini sağlayan kişidir. Elinin altında bulunan vites kolu ile anlatıcıyı her yere yönlendirebilen ve gönderebilen felçli adam, yardımsever olması ve iyi niyeti dikkat çekicidir. Onun sayesinde annesini görme fırsatı elde eden anlatıcı Hamdullah Bey'in iyileşmesine vesile olur. Hamdullah Bey de anlatıcıya pozitif düşünebilmesi ve yaşamın farkına varabilmesi için destek olmaya devam eder. En son aşamada karakteri evine göndererek annesinin yokluğu ile yüzleşmesini sağlar.

Memduh Hasanpaşa hastanesinin cankurtaran şoförü olan Memduh, Ömer'in Unutma Bahçesi'nde anlatıcı ile bir araya gelir. Şermin Hanım hastalandığında hastaneye taşıyan şoför ile anlatıcının anıları hayli olumsuz ve kötü deneyimleri içerir. Fakat bir anda Hans Moretti olarak belirir. Bu karışık durum her ne kadar anlatıcıyı şaşırtsa da onunla yaptıkları ilk konuşma hep aklında olduğu için rüyada yeniden görüşmüş olurlar.

ANA KARAKTER

Anlatıcı (İçe Dönük)

Karakter Annesi aylardır yoğun bakımda yatan karakter, durumundan hayli olumsuz bir şekilde etkilendiği için kendini içinden çıkamadığı çok karışık rüyaların içerisinde bulur. Sürekli bilinçaltı ile savaş halinde olan anlatıcının ölüm dolayısı ile başına gelebilecek korku tüm girişimlerine rağmen geçmez. Dualar, türbeler, sihir ve büyü ile dahi olsa bir çözüm arayışında olan karakterin annesi ile yaşamadığı her sahnenin de içine dert olduğu görülür. Saatini kolundan çıkardıkça gezindiği mekânlar ve karşılaştığı insanlar, dertlerini unutma anlamında karaktere yön vermek istese girişimler sonuçsuz kalır. Kendi masal dünyasında dahi anne figürünü çıkmaza alan anlatıcı için güven ve mutluluk yitirilmiş bir duygudur. Elinden bir şey gelmediği için kendini suçlu hisseden ve depresif bir ruh hali içinde olan karakterin mutsuzluğu nedeni ile sürekli uyuduğu görülür.

Aktiviteler Hastane geçirdiği bekleyişleri ile derin üzüntü içinde olan anlatıcı, annesinin iyileşmesi için her yerden çareler arar. Ölümsüzlük verebilecek iksir, fal, büyü, dua ve türbelerde medet arar. Her fırsatta sigara içen anlatıcı, bara, baleye, Edith Piaf'ı ve Hans Moretti'yi izlemeye gider. Japon yazar Yasunari Kawabata'nın romanlarını takip eder. Şehir şehir gezinen karakter, ayna içinden geçerek farklı mekânlarda farklı insanlarla acısını unutmaya çalışır.

ÖRNEK ANILAR

Endişeli Annesinin hastaneden iyileşerek çıkacağı konusunda endişeli olan anlatıcı, yokluğu süresince annesinin ölebileceği korkusu ile var olmaya çalışır. Acısını her unutma girişimi dahi başarısız kalır: "Ölme, ne olur ölme," diye fısıldadım kulağına. Bilincin hiçbir zaman yerine gelmedi. Gözlerini açmadın. Ama ölmedin. Hastanenin yoğun bakım bölümünde hala yaşıyorsun. Rahat soluk alabilmen için bağlandığın çelik ciğerden bayramda çıktın. Direniyorsun anneciğim, ölmek için direniyorsun. Başının üstündeki bir monitörde kalp atışların ve tansiyonun eşil fosforlu çizgiler halinde oynuyor. Oradasın. Bu dünyada benimlesin. Ağzında hareketler var, kapalı gözkapakların oynuyor. Bir türlü uyanmıyorsun. Ama işte seni burada buldum anneciğim," dedim."

Depresif Bilinçaltındaki korkular ve gerçek hayattaki mücadelesi arasında ikilemde kalan karakter, rüyalar ve düşlerle sınırsız bir alemin içinde annesi ile yeniden birleşme ve konuşma arzusunu yaşamak ister. Anlatıcı gerçek yaşamdan kopamadığı için karamsar ve depresif bir ruh hali içindedir: "Bambaşka bir odada açıyorum gözlerimi. Yeni mi uyanıyorum, bir düşün mü bu; bilemiyorum, sanmıyorum. Çevreme bir göz atıyorum. Hemen tanıyorum bulunduğum yeri. Bursa'dayım."

Dayanısız/Zayıf Annesinden evvel neşeli ve daha rahat bir yaşantısı olduğu görülen anlatıcı yaşadığı durumla birlikte kendini bırakarak zayıflık gösterir. Acılara karşı dik durma konusunda dayanısız olan karakter duygusal ve aşırı düşünceli olması ile öne çıkar: "Nasıl üzölmeyeyim? Söyle bakalım şu acılardan hangisine dayanayım? Annem yüreğime saplanmış bir hançer. Öte yandan yaşamımın önemli bir bölümü sularla kaplanıp yok olmuş bir deniz dibi kenti artık. Anıları, gerçekleri, yalanları, yaşanmış olayları bulabilmek için bu sulara dalmak, onları aramak lazım. Benim ciğerimde o kadar oksijen kalmadı. Bitkinim."

Annesine Düşkün Özellikle annesi ile olan bağı önemli bir noktada olan anlatıcı, Hasanpaşa'da yatan annesinin durumu çok üzölür ve hastaneye uğradığında bile kendisi yüzleşecek cesareti gösteremez ve annesine olan sevgisini beden değiştiği kadının fiziğinde dile getirir: "Uzaktayım senden, ama her an seninle yaşıyorum anneciğim. Şu beş buçuk ay, beş buçuk yıl gibi geliyor bana, biliyor musun? Bu acıya nasıl alışabildiğimi, seni bu halde görmeye dayanabilmeyi nasıl başardığımı ben de bilmiyorum. Uzaktayken de beni hissediyorsun, değil mi anne? Sanki sonsuz bir uykunun içinde rüyalar görüyorsun. Acı çekmediğin için avuntu buluyorum. Anne karnında uyuyan bebek gibisin şimdi sen..." diye mırıldandım."

Mutsuz Yaşadıklarından kendi bedenini sorumlu tutan anlatıcı Kim Bassinger fiziğinde bir dış görüntüye ulaştığında yaşadıklarının beyninde devam ettiğini görür. Yeni hali ile her ne kadar daha

kadını ve güzel hissetse de yine de dünyanın saat, takvim, an ve ölüm kavramlarından uzaklaşamaz: “Kim Bassinger olmak istemiyorum. Ne işe yarar ki! Aslında gülünç bir arzuydu. Ömer’in bahçesi... Neler yaşıyorum ben? Kim Bassinger oldum da ne değişti? Hiçbir şey. Her şey aynı. Bunca zamanda neler yapabildik ki biz? Hiç, hiçbir şey!” dedim”

Yaşlı Adam (Mantıklı)

Karakter Bilinçaltına yaptığı yolculuk sırasında karaktere rehberlik eden Yaşlı adam, yön vermeye çalışması ile dikkat çeker. Bilge kişiliği ile hayli zor durumda olan anlatıcıya yardım etmeye çalışan Yaşlı adam düşünceli ve pozitif bir kişidir.

Aktiviteler Her duasının ardında arkasında beliren Yaşlı adam, tüm mekan değişimlerinde anlatıcıyı bir koruyucu gibi takip eder.

ÖRNEK ANILAR

Düşünceli Tüm içsel sıkıntı süreci boyunca anlatıcının yanında olarak ona yol gösteren Yaşlı Adam, düşünceli ve yardımsever bir kişilik gösterir: “Olsun. Yol yorgunluğu bu. Uçağa, otobüse binmeden yol yapıyoruz. Hem de nerelerden nerelere... İşte bu sizi yordu. Şöyle reçelli bir kahvaltı, çok sevdiğiniz sütlü bir neskafe sizi canlandırır. Gelin, gidelim Hamdullah Bey’in yanına...” dedi.

Olgun/Bilge Üzüntüye düşen anlatıcıya yaşadığı tecrübelerle göre gayet sakin ve olgun bir şekilde yanıt vererek onun kendini daha iyi hissetmesini sağlar: “Önemli olan şimdi sizsiniz,” dedi yaşlı adam. “Bırakın diğerleri zamanın içinde yüzmeye devam etsinler. Sonunda tüm gerçekler meydana çıkar. Olaylar aydınlanır. Eğer uğraşmaya değer bir şey varsa tüm bu anlattıklarınızda; o belirir. Böyle şeyleri kimse yok edemez. Anneniz... O başka bir olay, ama o da şu anda yaşamda, bizimle.”

İyimser/Pozitif Annesinin hastalığından dolayı karamsar bir ruh haline giren anlatıcıya yapılacak şeylerin henüz bitmediğini ve hayatın devam ettiğini göstermeye çalışır: “Karamsarlığa kapılmayın,” dedi. “Ayna hep var. Ben buradayım... Baron yanınızda., Hamdullah Bey iyileşiyor. Jeff McBride’le Hans Moretti’yi tüm dünya tanıyor. Niçin üzülüyorsunuz ki! Paris yerinde duruyor. Bursa’dayız. Yıldız Tozu Otel’de var.”

Felçli Hamdullah Bey (Uyumlu)

Karakter Eserde hasta olduğu için üstün vasıflara sahip olan Hamdullah Bey, zaman ve mekan geçişlerini sağlayan kişidir. Elinin altında bulunan vites kolu ile anlatıcıyı her yere yönlendirebilen ve gönderebilen felçli adam, yardımsever olması ve iyi niyeti dikkat çekicidir. Onun sayesinde annesini görme fırsatı elde eden anlatıcı Hamdullah Bey’in iyileşmesine vesile olur. Hamdullah Bey de anlatıcıya pozitif düşünebilmesi ve yaşamın farkına varabilmesi için destek olmaya devam eder. En son aşamada karakteri evine göndererek annesinin yokluğu ile yüzleşmesini sağlar.

Aktiviteler Bursa’da yatağından kalkmadan vites kolu ile görmek istediği her şeyi görebilen felçli adam, ölümün pençesinden anlatıcının getirdiği ölümsüzlük iksiri ile kurtulur.

ÖRNEK ANILAR

Tuhaf Değişik yeteneklere ve sihirli eşyalara sahip olan Hamdullah Bey, ayna üzerinden insanların yaşamlarını takip edebilir ve onları buluşturabilir tuhaf güçlere sahiptir: “Sanmıyorum,” dedi Hamdullah Bey. “Deneyeceğim, ama zannetmiyorum her şeyi izleyebileceğimizi...”

Mantıklı Söylediği cümlelerle anlatıcının düşünmesini ve sorgulamasını sağlayan Hamdullah Bey, sürekli bir yerlere gönderdiği anlatıcının eski haline daha kolay dönmesini arzu eder: “İşte o zaman da haykırılan, yazılan, inatla anlatılan bu sevginin karşı taraf için hiçbir değeri kalmaz,” dedi. “Sıkıcı, özgürlük sınırlayan, sorumluluk yükleyen, insanı kaçıran bir şey olup çıkar bu sevgi...”

İyimser Kendine ait olumsuz bir mücadelesi olmasına rağmen anlatıcıya geleceği ile ilgili olumlu şeyler söyleyen felçli adam, iyimser konuşmaları ile dikkat çeker: “Seviliyorsunuz ve korunuyorsunuz,” dedi felçli adam. “Bana inanın. O özlemini çektiğiniz günler tabii geri gelecek. Acıları yeneceksiniz, her şey yerine oturacak. Bakın, görürsünüz.”